

Finansdepartementet

Fi2020/03418

103 33 Stockholm

Jämlikhetskommissionens betänkande, En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)

(Fi2020/03418)

Sammanfattning

Försäkringskassan begränsar yttrandet till de delar som berör myndighetens verksamhet. Försäkringskassan delar kommissionens analys av hur socialförsäkringarnas del av det samlade försäkringsskyddet, inklusive avtals- och privata försäkringar, har minskat under flera årtionden bland annat som en följd av att allt fler har inkomster över taken i inkomstbortfallsförsäkringarna. I stort tillstyrker Försäkringskassan betänkandets förslag med behov om ytterligare utredningar i de delar som rör socialförsäkringen.

Synpunkter på förslagen i betänkandet

Nedan framför vi ett antal generella synpunkter på de förslag som Jämlikhetskommissionen lämnar inom Försäkringskassans ansvarsområde

Trygghet vid sjukdom och arbetsförmåga

(kap. 18.3.2 samt 25.3 Förslag)

Försäkringskassan ser positivt på kommissionens förslag att Försäkringskassan tillsammans med Arbetsförmedlingen utvecklar ett underlag som beskriver vilka specifika krav på förmågor olika yrkesgrupper kräver för att med eventuellt kommande ny lagstiftning kunna göra en bedömning av arbetsförmåga gentemot angivet förkommande arbete. Arbetsförmedlingens expertis kring arbetsmarknaden är viktig för att förse Försäkringskassan med underlag som hjälper Försäkringskassan att kunna göra en rimlig och allmänt accepterad bedömning av arbetsförmåga utifrån medicinska faktorer, kopplat till arbetsmarknaden. Eftersom underlaget tas fram gemensamt (och i samråd med arbetsmarknadens parter) bör det kunna skapa större samsyn mellan de olika aktörerna.

Försäkringskassan tillstyrker även kommissionens rekommendation att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att utreda förutsättningarna för omskolning för den som varit sjukskriven i 180 dagar och som inte bedöms kunna återgå till tidigare arbetsgivare (s. 644). Ett sådant uppdrag bör kunna förstärka individens möjligheter att kunna ta tillvara sin arbetsförmåga.

Ersättningsnivå och omfattning

(kap 25.3.1 Förslag/rekommendation)

Försäkringskassan har i våra analyser kunnat konstatera att allt fler har inkomster över taket i försäkringen, vilket innebär att Socialförsäkringens ersättningsgrad minskat över tid. Att fortlöpande följa och värdera utvecklingen av försäkrad inkomst är viktigt för

socialförsäkringens legitimitet och tilltron till socialförsäkringen. I vilken utsträckning en förstärkning behövs är dock en politisk fråga.

Försäkringskassan ställer sig positiv till utredningens rekommendation att den försäkrade inkomsten i både arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen beräknas till den genomsnittliga arbetsinkomsten under en intjänandeperiod.

Området barn och familj – föräldrapenning och graviditetspenning

(kap. 24.3 Förslag)

Gällande kommissionens förslag att höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen till samma nivå som i sjukpenningen (s. 861), anför Försäkringskassan att om ersättningstaket skulle höjas inom denna försäkring bör det övervägas att även höja ersättningstaket inom graviditetspenning till samma nivå som sjukpenning.

Syftet med att ta bort snabbhetspremien sägs i den tidigare utredningen vara att kvinnor inte ska arbeta deltid mellan graviditeterna utan istället komma tillbaka till arbetsmarknaden och arbeta heltid. Försäkringskassan instämmer att detta skulle utjämna en del könsskillnader i inkomster mellan kvinnor och män samt minska den ojämlika fördelningen mellan obetalt och betalt arbete och öka den ekonomiska självständigheten för kvinnor, på kort och på lång sikt. (s. 593 i SOU 2017:101). Försäkringskassan vill dock uppmärksamma att det vid ett borttagande av snabbhetspremien är viktigt att även väga in möjliga konsekvenser för kvinnors sjukskrivningar.

Försäkringskassan håller med om behovet av att samlat utreda hur ersättning vid graviditet hanteras i socialförsäkringen (s. 849). Försäkringskassan har i andra sammanhang förordat en förstärkt möjlighet till ledighet inom ramen för graviditetspenningen för samtliga gravida under den sista perioden av graviditeten. En bred utredning av gravidas socialförsäkringsskydd skulle därför kunna innefatta en utredning av gravidas rätt att arbeta så länge de vill och kan, samt av arbetsgivares kunskap om skyldigheten att omplacera/anpassa arbetssituationen för en gravid person. Konsekvenserna på arbetsmarknaden av att fler kvinnor skulle vara borta från arbetsmarknaden en längre tid bör också ställas i relation till ett enklare regelsystem i en sådan utredning.

Bostadsbidraget och statlig hyresgaranti

(kap. 20.3.4 Förslag)

Försäkringskassan tillstyrker förslaget om Försäkringskassan som ansvarig myndighet om utredningens förslag kring statlig hyresgaranti införs. Det dock bör tydliggöras hur den statliga hyresgarantin skulle förhålla sig till bostadsbidraget och andra bostadsförmåner. Gällande utredningens förslag om ett ikraftträdande den 1 januari 2022, anser Försäkringskassan att det är för tidigt eftersom Försäkringskassan både behöver bygga system och organisation för att administrera hyresgarantin.

Försäkringskassan tillstyrker delar av utredningens förslag att bostadsbidraget ska återställas som bostadspolitiskt instrument (s. 759 ff), eftersom bidraget i dagsläget oftast bara sänks om hushållets inkomster ökar och det blir då inte alltid möjligt för hushållen att efterfråga och betala för en rimlig bostad. Försäkringskassan tillstyrker även förslaget att bostadsbidraget ska baseras på aktuella månadsinkomster.

Försäkringskassan ser att en förstärkning av barndelen av bostadsbidraget kan vara en effektiv väg att gå. Samtidigt vill vi uppmärksamma på att Riksrevisionen publicerade 2020 en granskning av flerbarnstilläggets fördelningspolitiska träffsäkerhet. De

förordade att flerbarnstillägget för det andra barnet tas bort och att man istället förstärkte flerbarnstillägget från och med tredje barnet. Oavsett lösning vill vi också peka på att de administrativa kostnaderna behöver beaktas.

Etableringsersättningen

(kap.19.3 Förslag)

Försäkringskassan ställer sig positiv till att det tillsätts en utredning kring etableringsersättningen och etableringstillägget utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Försäkringskassan har inte några synpunkter på förslagen i övrigt.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av avdelningschef Gabriella Bremberg och analytiker Malin Junestav, den senare som föredragande.

Nils Öberg

Malin Junestav